

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 2 (46)

Вінниця, 2024

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
РІШЕННЯ

Національної ради України
з питань телебачення та радіомовлення
щодо реєстрації суб'єкта друкованих медіа
№ 967 від 28 вересня 2023 року
Журнал

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, англійська

Тематичні напрями Вісника:

- ❖ Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- ❖ Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- ❖ Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- ❖ Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- ❖ Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- ❖ Дисемінація передового педагогічного досвіду
- ❖ Challenges in Education
- ❖ Відомі імена року
- ❖ Проби пера
- ❖ Конкурси
- ❖ Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Протокол № 9 від 18 квітня 2024 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.; **відповідальний редактор:** методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** к.пед.н., доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д.пед.н., проф. Мисліцька Н.А., д.філ.н. Войцехівська Н.К., к.філ.н., доц. Січкач С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Когутюк О.В.

Відповідальність за зміст статей несуть автори

Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 2(46) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2024. 170с.

© КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2024

ЗМІСТ

ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ПРОЄКТ «Зберігаючи традиції крізь віки».....	5
ПРИСЯЖНЮК ДМИТРО, МАРТИНЮК ВІКТОР, БИСТРИЦЬКИЙ ОЛЕКСАНДР, Вінниця влітку 1943 року.	8

ДОСЛІДЖЕННЯ З ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

БЕЛЯЄВ ПАВЛО, New Zealand English as a distinct first-language variety of the English language.....	15
KYLYVNYK VICTORIA, KOLIESNIKOVA IVANNA, Numeral and its peculiarities in modern English.....	18
КУШНІР АЛІНА, КОСА ЄЛИЗАВЕТА, Cockney dialect in the formation of the image and identity Adele.	23
КУШНІР АЛІНА, КРИВЕНКО ЮЛІЯ, The Scottish English accent in the film «BRAVE HEART».....	29
КУШНІР АЛІНА, СЛЮСАР МАРИНА, The role of word stress in the English language.....	32
КУШНІР АЛІНА, ПІДВИСОЦЬКА ХРИСТИНА, The importance of English as a global language.....	36
LEBED YULIA, KYLYVNYK VICTORIA, TURCHYN TETIANA, Integrated lesson of the language-literary course and its functions.	39
КУШНІР АЛІНА, ТИМОШЕНКО ВАДИМ, The main factors of influence on Canadian English formation.	43
КИЛИВНИК ВІКТОРІЯ, ВАРИЧ АННА, Аналіз синонімічних рядів прикметників, що позначають людські якості героїв роману Дж.Остін «Гордість та упередження». Стилiстична функція таких прикметників.	47
ЗІНЧЕНКО СНІЖАНА, Вербалізація концепту HOME/HOUSE в романі «Гордість і упередження» Джейн Остін.....	50
МИХАЛЬЧУК ОЛЕСЯ, ПАНЧЕНКО МИРОСЛАВА, Відображення сучасних реалій у лексичному складі англійської мови.	51
МАРЦЕНЮК ОЛЕНА, СОЛДАТОВА ВІКТОРІЯ, Топоніми війни: дерусифікація українських географічних назв.	55

ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ МЕТОДИК ТА ПРАКТИК НАВЧАННЯ

ТАРАШЕВСЬКА ОЛЬГА, КОРНІЄЦЬ ЛІЛІЯ, Казкотерапія як метод розвитку мовлення дітей дошкільного віку.	59
ПОХИЛЮК ОЛЕНА, ДЗЮБА ТЕТЯНА, Теоретичні аспекти й сучасні підходи до формування лексичної компетентності учнів на уроках української мови.....	62
МАЗУР ТЕРЕЗА, Сучасні підходи до формування пунктуаційної компетентності майбутніх учителів-філологів.	65
ГОЛОВСЬКА ІРИНА, МУКОСЄЄВА АЛЬОНА, Етапи формування іншомовної лексичної компетентності.	71
ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА, ВАСИЛЕНКО ЮЛІЯ, Активна пошукова діяльність у процесі виконання творчих завдань під час вивчення ліричних творів на уроках української мови як запорука ефективного розвитку мовлення та мислення здобувачів початкової освіти.	76
СОРОЧАН АЛІНА, ГЛУХЕНЬКА ВІКТОРІЯ, Можливості використання штучного інтелекту на уроках зарубіжної літератури.	81
ГОЛОВСЬКА ІРИНА, ПОЛІЩУК ІННА, Web-квести як засіб підвищення мотивації учнів в умовах дистанційного навчання.	86

СОРОЧАН АЛІНА, ІЛЬЧЕНКО АНЖЕЛА, Читання як стратегія: досвід філологічного факультету КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж».....	91
---	-----------

НОТАТКИ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

ТВЕРДОХЛІБ НАТАЛІЯ, МОРОЗ ДАРИНА, Виховні можливості фольклору у моральному вихованні учнів початкових класів.	99
ХОМІЩЬКА НАТАЛІЯ, ПШЕНИЧУК НАТАЛІЯ, Естетичне виховання дітей засобами образотворчої діяльності.	103
ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА, ГУЗОВСЬКА СОФІЯ, Шляхи розвитку фантазії та мислення здобувачів початкової освіти на уроках української мови.	106
ТОКАР ЛЮБОВ, КОЛЬЧЕНКО МАРІЯ, Українська народна іграшка як засіб сучасного виховання дітей раннього та дошкільного віку.	110
МЕЛЬНИК СВІТЛАНА, Особливості музичного заняття з основ музичного інструменту у ВНЗ.	112
МАРЦЕНЮК ОЛЕНА, МІНОВА ЄЛИЗАВЕТА, КОЗАКЕВИЧ АНАСТАСІЯ, З досвіду впровадження «Методичних рекомендацій щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах освіти України».	117
ТОКАР ЛЮБОВ, ПИЛЯВЕЦЬ ТЕТЯНА, Засоби казки як закономірності морального виховання дітей раннього та передшкільного віку.	120
ФЕДОРЧУК СВІТЛАНА, Громадянське виховання засобами музики як важливий компонент сучасної системи освіти в Україні.....	124
МЕЛЬНИК ГАЛИНА, ЦВИК СОФІЯ, Творча діяльність дошкільників як засіб формування музичних здібностей.	128
БАРЩЕВСЬКА ІННА, ГУМЕНЮК ІРИНА, Сензитивні періоди розвитку дитини та їх вплив на всебічний розвиток дитини. Проблематика раннього білінгвізму.	132
БАРЩЕВСЬКА ІННА, ХИЖУК НАТАЛІЯ, Вплив сімейного середовища на розвиток дитини.	140
ЧОРНА НАТАЛІЯ, КОВАЛЬЧУК ЛЕСЯ, Розвиток образного мислення школярів засобами сприймання та інтерпретації музичних творів.	145

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

БАБІЙ АЛЛА, Активізація креативних якостей здобувачів освіти у процесі вивчення літератури (на прикладі аналізу роману І. Багряного «Тигролови»).	150
ВАСИЛЕВИЧ ІННА, Стилїстика дієслівної метафори в поезії Олександра Олеся.	154
ПОХИЛЮК ОЛЕНА, Особливості різних видів рецензій як провідного жанру сучасної літературної критики.	157
МОВЧАН ЛАРИСА, ГОРДІЄНКО ВІТАЛІЙ, Культуро-специфічна лексика та художній текст.	161

РЕЗУЛЬТАТИ IV-ГО РЕГІОНАЛЬНОГО КОНКУРСУ ЕСЕ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ «Podilia Thinks Global»	165
--	------------

ВИМОГИ до підготовки науково-методичних статей Збірника «ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу»...171	
---	--

Результатом формування лексичної компетентності учнів має стати їх вільне володіння словниковим запасом мови, уміння використовувати слова та словосполучення відповідно до контексту, а також розуміння лексичних норм мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Зорева Г. П. Формування лексичної компетентності в учнів на уроках української мови. Київ, 2023. 92 с.
2. Кучеренко І. А. Теоретичні і методичні засади сучасного уроку української мови в основній школі. Харків, 2014. 51 с.
3. Новосьолова В. Г. Основні аспекти роботи над формуванням лексичної компетентності на уроках української мови. Львів, 2012. 79 с.
4. Хорошковська Т. П. Ключові та предметні компетентності учнів: теоретичний аспект. Полтава, 2019. 123 с.
5. Нестеренко, Н. В. Шляхи формування мовної компетенції на уроках української мови. Київ, 2023. 68 с.
6. Бондаренко Н. О. Методи навчання української мови крізь призму компетентнісного підходу. 2013. 105 с.

*Стаття надійшла до редакції
27 квітня 2024 р.*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПУНКТУАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ

УДК 378.016:811.161.2]:003.086-047.22

МАЗУР ТЕРЕЗА,

*викладач вищої категорії кафедри української філології
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

Постановка проблеми. Відповідно до реалій сьогодення вища школа має забезпечити підготовку висококваліфікованих фахівців, зокрема педагогів, а одним із чинників професійної компетентності майбутнього вчителя є насамперед його належний рівень комунікативної компетентності, що передбачає не тільки вміння вільно усно висловлювати свої думки в професійній сфері, але й вміння правильно їх оформлювати на письмі. Як відомо, грамотною можна назвати ту людину, що має високий рівень розвитку усної і писемної мови.

Згідно з дослідженнями М. Галицької під комунікативною компетентністю студентів вищої школи розуміється інтегральна якість особистості, яка синтезує в собі загальну культуру спілкування та її специфічні прояви в професійній діяльності [1, с. 40]. Зауважимо, що до складу комунікативної компетентності входить мовна компетентність, яка передбачає формування й володіння пунктуаційними вміннями й навичками. Безперечно, пунктуаційні вміння формуються ще під час навчання в закладах загальної середньої освіти, проте, зважаючи на власні спостереження й аналіз науково-дослідницьких робіт студентів, рівень сформованості пунктуаційної компетентності в них потребує ґрунтовного й всебічного вдосконалення. Крім того, нині нівелюється значення розділових знаків у процесі онлайн-спілкування, що значно ускладнює роботу над удосконаленням пунктуаційних умінь і навичок студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням формування пунктуаційної компетентності студентів цікавились такі дослідники, як І. Волкова, Н. Ковальчук, Л. Артюшкіна, А. Андрєєва та ін. На основі компетентнісного підходу сьогодні пропонують вивчати мову такі лінгводидакти: Л. Барановська, Д. Бобова, Н. Бондаренко, Н. Бородіна,

З. Гирич, Н. Голуб, М. Гуць, І. Дроздова, Г. Онуфрієнко, М. Зарицький, Л. Мацько, М. Пентилюк, В. Сеніна, Т. Симоненко. Комплексні дослідження вчених усебічно висвітлюють питання професійного мовлення учнів і студентів, особливості змісту, форм, методів і прийомів, засобів навчання української мови з урахуванням сучасних інноваційних тенденцій. Спроби аналізу пунктуаційної компетентності здійснені Т. Донченко, С. Караманом, О. Любашенко, В. Мельничайком, Н. Павлюк, М. Пентилюк, К. Плиско, І. Хом'яком та ін. Незважаючи на чималу кількість наукових розробок, порушена проблема й досі залишається актуальною, яка детермінована об'єктивними потребами створення науково вмотивованих лінгводидактичних засад удосконалення пунктуаційної компетентності майбутніх учителів-філологів у системі вищої освіти.

Мета статті – проаналізувати сучасні наукові підходи щодо розуміння поняття «пунктуаційна компетентність» й визначити основні лінгводидактичні підходи вдосконалення пунктуаційної компетентності майбутніх учителів-філологів, що складає основу підготовки фахівців у контексті інноваційних змін як середньої, так вищої школи.

Методи дослідження. Для реалізації поставленої мети використовували такі методи дослідження: теоретичні (аналіз, синтез, систематизація й узагальнення лінгводидактичної літератури досліджуваної проблеми, методичний аналіз методичних рекомендацій і посібників), емпіричні (спостереження за навчальним процесом, аналіз письмових робіт студентів вищих навчальних закладів з метою визначення реального стану сформованості пунктуаційних умінь і навичок майбутніх учителів-філологів).

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до Закону України

«Про забезпечення функціонування української мови як державної» [5] досконале, ґрунтовне володіння українською літературною мовою в повсякденно-діловій діяльності є обов'язком кожного фахівця, зокрема педагогічного працівника.

Усі компетентності, на які орієнтується вивчення української мови, тісно взаємопов'язані. Для української мови як навчальної дисципліни головним завданням визначено формування в студентів мовної (лінгвістичної), мовленнєвої та комунікативної компетентностей. *Мовна компетентність* передбачає поглиблення й розширення основ науки про мову, знання її системи, володіння способами й навичками якісної діяльності з вивченим мовним матеріалом. *Мовленнєва компетентність* – це розуміння студентами чужих та створення власних висловлювань відповідно до мети, завдань та ситуації спілкування, виробленість у них умінь і навичок успішної комунікації. Спираючись на Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти [4], успішна комунікація, зокрема писемна, залежить від рівня сформованості пунктуаційної компетентності, яка є складовою мовної компетентності. На думку Н. Ковальчук, мовна компетентність має у своєму складі: фонетико-орфоепічну, лексичну, граматичну (морфологічну, синтаксичну), правописну (орфографічну, пунктуаційну) та текстову компетентність [6, с. 70]. Зважаючи на це, можна стверджувати, що пунктуаційна компетентність входить до складу мовної компетентності. Саме тому ці поняття слід розглядати в нерозривному контексті.

Спираючись на дослідження вчених, пунктуаційну компетентність розглядаємо як предметну компетентність студентів у системі мовних знань, умінь і навичок, що передбачає вміння інтонаційно правильно оформлювати усне мовлення на письмі, тобто студенти повинні мати високий рівень сформованості пунктуаційних умінь і навичок та вміти вільно ними послуговуватися при створенні будь-якого професійно орієнтованого тексту.

З огляду на це важливим є розкриття суті понять пунктуаційні вміння й навички. Для визначення шляхів розвитку пунктуаційних умінь і навичок розкриємо значення понять «уміння» й «навички», їх взаємозв'язок у системі «знання – уміння – навички», оскільки в психологічній та педагогічній літературі по-різному підходять до їх трактування.

Представники першого підходу (А. Богуш, В. Онищук, О. Сердюк) первинними вважають навички «як початок осмисленої дії, свідоме, але невміле виконання», а «вміння» поставлені на друге місце. Також стверджують, що на основі знань, у ході їх використання формуються *навички й уміння*, а основу формування навичок складає усвідомлення задачі й смислу дій, розумове й фізичне напруження з метою багаторазового їх виконання. Інші ж учені стверджують (С. Гончаренко, М. Скаткін, І. Харламов, Ю. Чабанський, П. Щербань) у зазначеній тріаді після «знань» розглядають «уміння», характеризуючи їх як здатність належно виконувати певні дії, засновану на доцільному використанні людиною набутих знань і *навичок*. Проаналізувавши різні погляди вчених на цю проблему, можемо констатувати: якщо дія елементарна й використовується для більш складних дій, то її виконання формується як навичка; якщо ж дія складна, то її виконання – це вміння, до складу якого належить одна чи декілька навичок. Якщо мова йде про пунктуаційні вміння й навички, то, на нашу думку, більш доречним є використання поняття пунктуаційні вміння, оскільки правильна розстановка розділових знаків у тексті вимагає свідомого застосування набутих знань (теоретичних правил) й логічного аналізу тексту.

Саме тому поняття пунктуаційна компетентність буде містити такі складові: 1) знання про систему розділових знаків та правил їх уживання; 2) основні пунктуаційні вміння; 3) здатність вільно створювати й пунктуаційно правильно оформлювати висловлювання в писемній формі (основна складова, що становить ядро пунктуаційної компетентності).

Українська дослідниця М. Пентилюк зазначає, що й орфографія, і пунктуація служать засобом оформлення тексту і сприяє ефективному спілкуванню. Розділові знаки ставляться з метою розмежування окремих логіко-граматичних частин у потоці мовлення, допомагають тому, хто пише, виразніше передавати свої думки і почуття, а тому, хто читає, краще, точніше сприймати текст.

Під час роботи зі студентами важливо донести до їхнього розуміння думку, що пунктуаційна грамотність базується на розумінні функції кожного розділового знака, що пунктуацію не можна вивчити тільки шляхом запам'ятовування правил, оскільки часто вживання розділових знаків залежить від стилю мовлення, особливого забарвлення переданих письмово думок. Тому вивчення пунктуації пов'язуємо не тільки з граматикою, а й зі стилістикою та іншими розділами мовознавства.

У дослідженнях Г. Грибан наголошується, що формування мовної особистості засобами пунктуації – це перш за все шліфування, розвиток думки, почуттів, виховання естетичної сприйнятливості до цінностей світової культури й осмислення серед них місця культури свого народу. Адже пунктуаційна грамотність – це засіб розвою інтелекту [2, с. 59].

Цінним для нашого дослідження є виділення основних етапів формування пунктуаційної компетентності, які запропонувала Н. Ковальчук: 1) пошук прояву ключових компетентностей у кожній конкретній темі; 2) проєктування пунктуаційної компетентності на всіх ступенях навчання; 3) відображення пунктуаційної компетентності в навчальних стандартах, програмах, підручниках та методиках навчання [6, с. 70].

Пунктуаційна компетентність є освітньою, предметною, оскільки її формування відбувається на уроках української мови в школі (вивчення пунктуаційного матеріалу, формування навичок правопису, застосування їх на уроках розвитку мовлення, у побудові власних діалогічних та монологічних висловлювань і пунктуаційному їх оформленні на письмі), а удосконалення, узагальнення та систематизація отриманих умінь, навичок відбувається у вищій школі. Перш за все, студенти повинні добре знати граматику, зокрема синтаксис. Однак, крім знання теоретичних дисциплін з сучасної української літературної мови, потрібно різносторонньо й ефективно забезпечувати практику письма через виконання різних видів завдань з інших дисциплін, зокрема творчого та пошукового характеру.

Для сучасної освіти характерним є врахування нових педагогічних ідей, що пов'язано з відмовою від традиційного навчання та виховання, з ідеєю цілісності педагогічного процесу як системи, що спирається на теорії загальнолюдських цінностей, гуманізації та особистісно-орієнтованого підходу. Нині ключовим поняттям у вітчизняній лінгводидактиці й освітній практиці є виділення основних **підходів** до процесу навчання студентів. Як зазначає І. Дроздова, в основу такого процесу покладено когнітивно-комунікативний, компетентнісно-діяльнісний, професійно-зорієнтований підходи, що реалізується в принципах, активних та інтерактивних методах і формах, прийомах і засобах навчання, забезпечуючи якісну підготовку майбутніх фахівців філологічних спеціальностей [3, с. 22]. У «Словнику-довіднику з української лінгводидактики» за редакцією М. Пентилюк підхід трактується як «погляд, з якого сприймається або оцінюється те чи інше явище, предмет, подія; перспектива, в якій вони виступають. Це підходи, спрямування, що визначають закономірності, методи, прийоми, засоби навчання» [8, с. 270]. С. Омельчук розглядає це поняття як методологічну категорію лінгводидактики, що позначає складне багатовимірне явище, системну сукупність якого становлять принципи, технології, методи, прийоми, засоби й форми навчання і яке характеризується концептуальністю, процесуальністю, системністю, керованістю й дієвістю [7, с. 3].

На нашу думку, у формуванні пунктуаційної компетентності ключовими є такі підходи: текстоцентричний, компетентнісний, функційно-стилістичний, когнітивний, когнітивно-комунікативний та технологічний.

Звичайно, найбільш доцільними є врахування текстоцентричного підходу, оскільки в основі формування пунктуаційних умінь і навичок лежить постійна увага до зв'язно побудованого тексту. Проблемі навчання на основі текстоцентричного підходу присвячені праці (М. Пентилюк, О. Горошкіної, Т. Окуневич, Т. Симоненко, С. Караман та ін.). Текстоцентричний підхід – це орієнтація навчально-виховного процесу на розвиток умінь і навичок на текстовій основі, а формування комунікативної компетентності, зокрема пунктуаційної, неможливе без роботи з текстом. Використання тексту як основного засобу навчання сприяє тому, що студенти оволодівають способами розв'язання комунікативних, мовленнєвих, мовних і правописних завдань, формується їхня операційна діяльність.

Значні переваги цього підходу до навчання в тому, що мовні одиниці подаються не абстраговано, ізольовано, а в їхньому природному мовному оточенні, безпосередньому функціонуванні в мовленні. Таким чином текст слугує певним відправним мотиваційним моментом для аналітичної роботи над знаходженням вивчених пунктограм і пунктуаційних правил, з'ясуванням їхніх взаємозв'язків з іншими елементами мовної системи, спостереження над функціонуванням у писемному мовленні й подальшої конструктивної та креативної роботи з відпрацювання відповідних пунктуаційних умінь і навичок. Саме текст створює оптимальні умови для розуміння ролі розділових знаків та формування вміння правильно розстановки. Текст допомагає студентам усвідомити мову як матеріал передачі думки й змісту, роль і значення розділових знаків у тексті, формує спостережливість до логічного членування тексту.

Не менш важливим є врахування компетентнісного підходу, який втілюється в головній меті мовної освіти – формування професійно-комунікативної компетентності студентів. Як вже було зазначено вище, тільки компетентність, зокрема пунктуаційна, дає можливість свідомо використовувати набуті знання з синтаксису і пунктуації, вільно володіти пунктуаційними вміннями і навичками.

Важливе значення для вдосконалення пунктуаційних умінь і навичок студентів має **функційно-стилістичний підхід**, що полягає у використанні текстів різних стилів мовлення професійно орієнтованих текстів. Вважаємо, що вдосконалення пунктуаційних умінь студентів можливий через усвідомлення функцій розділових знаків у текстах різних

стилів, тому вивчення пунктуації повинно ґрунтуватися на особливості вживання тих чи інших розділових знаків у текстах різних стилів.

Нині у зв'язку зі стрімким оновленням інформації виникає необхідність не тільки й не стільки в знаннях, скільки в готовності отримувати нову інформацію, вчасно й ефективно її застосовувати. Тому зміст навчання повинен бути принципово переорієнтований – потрібно подавати не готові знання, а намагатися активно залучати студентів до самостійного пошуку. Реалізацію цього забезпечує **когнітивний підхід**, що передбачає пошук, опрацювання складного за змістом і обсягом матеріалу. Важливим чинником процесу розвитку пунктуаційних умінь і навичок є набуття студентами навичок роботи з інформацією – вміння не тільки знаходити її, а й аналізувати, узагальнювати опрацьований матеріал.

У результаті осмислення концепцій когнітивного та комунікативного навчання, розроблених М. Пентилюк, О. Горошкіною, А. Нікітіною, актуальним є **когнітивно-комунікативний підхід**, що, за словами І. Дроздової, може розглядатися як метапідхід, бо одночасно забезпечує усвідомлення відомостей (матеріалу) мовного, професійного характеру та розвиває пізнавальні здібності й інтереси студентів, їхні особисті якості, орієнтовані на особистісну активність, пошукову творчість [3, с. 143-144]. Цей підхід дає можливість свідомо оволодівати пунктуаційними вміннями в процесі навчання сучасної української літературної мови з урахуванням професійної специфіки (використовуючи комунікативні потреби майбутнього фахівця) та формувати пізнавальну активність для отримання науково-навчальної та професійної інформації.

Останнім підходом визначимо **технологічний**, оскільки забезпечує системність і цілісність розвитку пунктуаційних умінь і навичок студентів, що спирається на результат навчання – компетентний рівень володіння пунктуаційними вміннями, а залежно від цього визначає зміст навчання, його організацію, адекватний вибір системи методів, прийомів і засобів навчання.

Мовна компетентність включає такі складові: фонетичну, орфоепічну, лексичну, граматичну, правописну та ін. Формування правописної компетентності передбачає досягнення пунктуаційної грамотності здобувачів. На наше переконання, сформувати в них внутрішню потребу в правописній грамотності, виробити міцні пунктуаційні вміння й навички цілком можливо шляхом впровадження ефективної системи вправ і завдань з пунктуації. І. Хом'як наголошує, що системність вправ – це перша і головна умова їх успіху, «нестача цієї системності – головна причина, чому чисельні і тривалі вправи з орфографії дають досить невисокі результати» [9, с. 176].

На основі вищенаведених трактувань доречно викорисовувати наступну систему вправ з урахуванням етапів роботи з пунктуації: **I етап – підготовчий**: визначення орфограм і пунктограм у реченнях пропонованого тексту; **II етап – діяльнісний**: застосування теоретичних приписів у процесі вибору правильних написань закріплення правописних знань шляхом застосування продуктивних, конструктивних вправ; **III етап – комунікативно-творчий**: автоматизація набутих здобувачами правописних знань і вмінь у процесі виконання творчих робіт; **IV етап – контроль-корекційний**: контроль і корекція орфографічних і пунктуаційних знань, умінь і навичок.

На **першому етапі** необхідно навчити виявляти пунктограми. Для вироблення вмінь «бачити» пунктограми необхідно планувати виконання вправ у визначеній методикою послідовності: а) вправи на розпізнавання пунктограм під час зорового сприймання тексту; б) вправи на розпізнавання пунктограм під час сприймання тексту на слух; в) вправи для записування текстів із пропуском пунктограм.

На **діяльнісному етапі застосування теоретичних приписів у процесі вибору правильних написань** студенти повинні навчитися обґрунтовувати написання за

допомогою вивчених правописних правил, уміти застосовувати вивчені пунктограми в точно визначених стандартних та змінених умовах. На цьому етапі слід проводити продуктивні та конструктивні вправи.

Текстуальне списування ще називають копіюванням через відтворення тексту без будь-яких змін, а **ускладнене** має на меті виконання правописного завдання із застосуванням правила. Під час текстуального й ускладненого списування розвивається увага, спостережливість, зорова та моторна пам'ять.

Виконуючи **продуктивні вправи за зразком**, здобувачі добирають власні приклади на відповідне правило, виписують із підручників, словників, художніх текстів відповідний матеріал, за зразком конструюють мовні одиниці, замінюють одні форми іншими. Під час виконання **вправ за інструкцією** наставник визначає послідовність роботи і прийоми виконання, але точного зразка для копіювання вже не подає. Для виконання **вправ за завданням** слід чітко формулювати мету та завдання роботи, вказувати на відповідний матеріал, а дії, прийоми, операції та послідовність їх застосування студенти визначають самі.

Під час виконання конструктивних вправ закріплюються правописні знання, здобувачі вчаться знаходити пунктуаційні помилки у своїй і чужій роботі.

Синтетичне конструювання як вид мовленнєвих вправ передбачає розвиток навичок будувати речення, тексти відповідно до мети й умов висловлювання.

На етапі **автоматизації набутих правописних знань і вмінь у процесі виконання творчих робіт** сформовані у студентів правописні вміння доводяться до автоматизму, вони створюють зв'язні висловлювання в певному стилі залежно від типу мовлення, дотримуючись правил пунктуації.

На етапі **контролю і корекції правописних знань, умінь і навичок** викладачі отримують інформацію про ступінь засвоєння пунктуаційного матеріалу, аналізуються і виправляються правописні помилки в контрольних роботах. Основний вид вправ – робота над помилками.

Висновки і перспективи дослідження. Отже, аналіз структури пунктуаційної компетентності дає змогу окреслити основні пунктуаційні вміння студентів, етапи їх формування. Визначення й обґрунтування основних підходів дозволяє визначити такі особливості вдосконалення пунктуаційних умінь студентів: тексти різних функціональних стилів є основним засобом навчання, надають широкі можливості здійснювати в комплексі навчально-пізнавальну, тренувальну, контрольну-коригувальну, дослідницьку діяльність; ефективне й свідоме засвоєння пунктуаційних умінь залежить від самостійної пізнавальної діяльності студентів; системність і послідовність утілення на практиці наперед спроектованого навчання пунктуації дозволить усебічно охопити й врахувати всі труднощі формування пунктуаційної компетентності.

Використовуючи систему правописних вправ і завдань ми вдосконалюємо мовлення здобувачів, формуємо пунктуаційні вміння й навички і в такий спосіб розвиваємо правописну компетентність. Обґрунтування складових правописної компетентності свідчить про її багаторівневий характер, важливість її формування для розвитку особистості здобувачів освіти.

Перспективу подальшого наукового дослідження вбачаємо в практичній реалізації викладених теоретичних положень: розробка і впровадження в навчальний процес нових технологій формування пунктуаційної компетентності майбутніх учителів-філологів з урахуванням змішаної форми навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Галицька М. М. Складові комунікативної компетентності студентів вищих навчальних закладів. Овітологічний дискурс. 2015. № 2. С. 39–48.

2. Грибан Г. В. Пунктуаційна грамотність як одна із складових формування мовної особистості. Науково-дослідна робота майбутніх педагогів з проблем культури української мови та методики її викладання в закладах освіти. Науково-методичний збірник. Житомир. Видавництво ЖДУ ім. І. Франка. 2010. С. 59–64.

3. Дроздова І. П. Наукові основи формування українського професійного мовлення студентів ВНЗ нефілологічних спеціальностей : монографія. Харків : ХНАМГ, 2010. 320 с.

4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / [наук. ред. проф. С. Ю. Ніколаєвої]. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.

5. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>

6. Ковальчук Н. П. Структура і зміст пунктуаційної компетентності. Теоретична і дидактична філологія. 2014. Вип. 17. С. 66–76.

7. Омельчук С. «Підхід до навчання» як базова категорія сучасної лінгводидактичної науки. Українська мова і література в школі. 2013. № 2. С. 2–7.

8. Словник-довідник з української лінгводидактики: [навчальний посібник] / кол. авторів за ред. М. Пентиліук. Київ : Ленвіт, 2015. 320 с.

9. Хом'як І. М. Лінгво-методичні засади навчання орфографії української мови в основній школі: дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : 13.00.02. «Теорія та методика навчання (українська мова)» / Іван Миколайович Хом'як. Київ, 2002.

*Стаття надійшла до редакції
11 травня 2024 р.*

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

УДК 811.111'243'373-047.22

ГОЛОВСЬКА ІРИНА,

кандидат педагогічних наук

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

МУКОСЄЄВА АЛЬОНА,

здобувачка освіти філологічного факультету

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Abstract: *This article characterizes the peculiarities of forming lexical competence, emphasizes the importance of following the stages for the effective acquisition of lexical skills, characterizes the difficulties that can complicate the learning process, and draws attention to the factors that should be taken into account when teaching vocabulary.*

Key words: *lexical competence, approaches to learning vocabulary, semanticization of lexical units, difficulties in developing lexical competence.*

Постановка проблеми. У зв'язку із впровадженням модернізованих навчальних тенденцій та програм, є об'єктивним підвищення уваги до розвитку іншомовної комунікативної компетентності, а саме до найважливішого її складника – лексичної компетентності у процесі формування навичок комунікації та вивчення англійської мови загалом.

Зважаючи на те, як розвиток комунікативних навичок учнів пов'язаний із збагаченням лексичного запасу, варто зазначити, що вивчення нових слів є одним із пріоритетних завдань задля успішного формування навичок спілкування, адже діяльність людини характеризується активним процесом взаємодії з оточуючим світом і саме, завдяки мовленню, людина може реалізуватись в ньому цілісно.